

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. An signum tempestatis mane rutila[n]s triste cœlum, &
serenitatis vesperi rubicundum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

*Atq; hoc ut certis possimus discernere signis
Æstusq; pluiasq; & agentes frigora ventos
Ipse Pater statuit, quid mensura Luna moveret.*

Sed hæc tamen minora & incertiora signa sunt, quam illa quæ Messia aduentum denunciant. Aratus quidem in Phenomenis etiam longinqua ex astris prædici putat, sed fallitur cum ita canit.

Αὐτὸς ὁ πᾶς σέμας ἐν οὐρανῷ ἐστὶν ἔχων

Ἄσπερα δὲ αἰετῶν ἐσπένετο δ' εἰς ἐνὶ αὐτῶν

Ἄσπερα δὲ αἰετῶν ἐσπένετο δ' εἰς ἐνὶ αὐτῶν

Ἄσπερα δὲ αἰετῶν ἐσπένετο δ' εἰς ἐνὶ αὐτῶν

Ipse enim signa in celo firmavit, æstra spargens, prouidit autem æstra in ænum, quæ maximi facienda significabant hominibus: horarum quibus staret omnia nascerentur. Verum in his erroribus se quotidie Calendariorum cōnectenda ridendas exhibent. At Messia aduentus tot signis indicatus est (Ioannis Baptista natiuitas, atq; adeo ipsius Domini, satis argumentum fuerunt) hominum fuisse supinum torporem, quo factum est, ut tempus visitationis non agnoscerent. Iustinus quæst. 108. eos esse inexcusabiles demonstrat. Quando præter voluntatem proueniens ignorantia, ab ignorantibus reputatur pronotione: tunc cunctis interpositis rei per ignorantiam gestantur veram fuisse, aut erroneam imprudentemq; notionem declarat. Cum autem qua notio habita est per euentum ignorantia fuisse demonstrata sit: Signorans in ignorantia perferret, nullam se uiam afferre veniam, sed penam, quam effugere non poterat. Sed nimis Iudeos Christum crucifixisse, perinde atq; ipsum cognouissent Deum esse aduersarium, & eius rei suffragatorem habuerint in eade sua Deum, cuius liquet. Non enim illum crucifixissent, si nouissent. Deum ipsum post mortem suam ex mortuis resuscitaturum fuisse. Resuscitatus vero ex mortuis a Deo Christus, illam quæ contra eum habita erat notio, reuera ignorantiam fuisse ostendit. Quando quidem igitur post resurrectionem Domini a mortuis, & post probationem, siue ostensionem, neg. Deum suffragatorem Iudeis fuisse in morte Christi, neg. Christum, intra resurrectionem in morte manifest. secundum eorum spem, qui illum crucifixerant, Iudei ipsi aduocant in incredulitate & inobedientia persequerunt: ob hanc ipsam causam vna fuisse indigni. Quod enim a gentium deducunt, ut resurrectio eius premeretur, & pro furto in vulgus argueretur, atq; Apostolos prohibuerunt in nomine ipsius discipulorum, quæ vi & efficacia Spiritus Sancti edebantur oportet: non est præter voluntatem obuenientia, & veniam secum ferunt ignorantia: sed designata & voluntaria suppliciumq; famulantis auctus Deum rebellionis. Nam si ea spe Iudei Christum crucifixissent, ut ne doctrina eius inualesceret, & Iudaismus ne abrogaretur: quomodo quum veriusq; spei eorum decidissent, quæ præter voluntatem obuenit aduersus Christum ignorantiam ipsorum eares non coarguit & refellit? Perro illud: Tu pater remitte illis; nesciunt enim quid faciunt: in hac est dictum sententiam. Quum agnouerint quod me per ignorantiam crucifixerunt, & peccati commissi gratiam & absolutionem petierint, præsta hanc eis. Non enim datur remissio ei qui peccatum suum non pro peccato, sed pro insiti habet. Et illud quod a Paulo dictum est; Testimonium illi perhibeo, studium eos habere Dei, sed non secundum scientiam: parentis modo est prolatum, dicto illi consentaneo: infirmus factus infirmus; ut (iuxta ea verba) curaret infirmos.

VERSUS 3.

Et mane: hodie tempestas, rutilat enim triste cælum.

QVÆSTIO I.

An signum tempestatis mane rutilans triste cælum & serenitatis, vespere rubicundum?

Signum ponitur tempestatis cum rutilat triste cælum, πνεῦμα δὲ αὐγάζει, hoc est, rubeum

colorem exhibet, sed tristiorē, obscuriorē & ad nigrorem magis inclinatū. Syrus ait במוראב ce-mirab, quod triste significat aduerbialiter, & tamen etiam nigrores habet notam: Camar apud Hebræos est in luctu. Thren 5. 10. במוראב exusta vel denigrata, pelles dicuntur, & 2. 29. 23. 4. במוראב cumar sacerdos idolorum a nigro vestitu. Sic Elias ait, omnem Sacerdotem idolorum vocari במוראב cumar, quod astris vestibus induerentur, quod etiam vitatum apud Veteres fuit, cum dijs inferis facerent, ipse Elias tamen reclusos dici mault. Itaq; cum rubor est mistus atrâ quadam & tristis caligine, idq; matutino tempore, signum est tempestatis.

§. 2. Quod vero apud Lucam additur, pluuiam fieri, si nubes ab occidente surgat, id in Palestina ordinatum erat, nubes enim illæ humentes, & pluuiarum fœtæ, ex mari mediterraneo oriebantur, quod occidentale Israelis latus cingebat. Sic 3. Reg. 18. Cum Elias pluuiâ impetrat, nubes de mari oriente, iussit autē septies puerū respicere contra mare. Hic in Germania, Italiâ, Hispaniâ Ventus occidentalis humidior est. Auster Iudææ siccus & calidus erat, ex Æthiopia & Ægypto veniens, ideoque a Sole & arenis calens. In Europâ pluuius est idem Ventus, ob mare mediterraneum, Paludes, montes niuofos. Tellus enim nostra vegetatur Pluuiosq; madescit ab austro, & ex tempestatum obseruatione dixit Poëta: Creberq; procellis Africus. Quidam typicè hæc ad primum & secundum Christi aduentum accommodant, sed in illis non immoramur.

§. 3. Obseruandum ruborem cæli prognosticum vespertini temporis esse. ὁ δὲ ἡμέρας γὰρ νομίζουσιν, cum hora scilicet venerit. Nam matutinus cæli rubor, aut meridians, non idem designat. In Græco dicitur pro eo quod noster vertit, Serenum erit iudicia, serenitas, ab obliquo δὲ ut ille canit:

Sub lone frigido.

iudicia vero opponitur χειμῶν, Syrus זבחה bu, claritas, serenitas ipsa, vel ipsum. Ut lenius sit, ipsum hoc, quod cælum rubet, est serenitas. Plura dixisse Christum ex Luca constat, c. 12. 5. Cum videtis nubem orientem ab occasu, statim dicitur: imber veniet, & ita fit. Et cum Austrum flantem, dicitur quod aestus erit, & fit.

§. 4. Rubor cæli dicitur latio, ideo πνεῦμα igneam colorem præfert. Syriacè סמכה Semcah, quod rubicundum significat, & aliquando flauum interpretantur, & סמכה Samkah est lapis lardius, tenuis est rubore.

§. 5. Cur autem rubor cæli latio, vespere serenitatis sit indicium, ratio est, quod vapores siccati & radijs misti, quasi accensi sunt, ideoq; generandis imbris haudquaquam idonei.

Cum vero mane rutilat triste, indicat vapores, spissos, humidusq; qui confestim in Aquam soluuntur. Hæc in Iudæa certa prognostica erant, & vicina Asiâ, adeo ut omnibus nota haberentur, a notis enim similitudinem Christus accipit. Quibusdam in locis ubi vna die sæpius tempestas mutatur, incerta, quamuis crebro ita contingant.

§. 6. Eiusdem sunt generis prognostica, quæ Virgilius lib. 1. Georgicon a Luna & Sole accipit, colores enim Solis & Lunæ ab aere sunt.

Si verò Solem ad rapidum, Lunasq; sequentes,

Ordine respicias, nunquam te crastina fallat

Hora, neq; insidius noctis rapiere serena, &c.

Si nigrum obscuro comprehendit aëra cornu,

Maximus agricolæ pelagor, parabitur imber.

At si virginem suffuderit ure ruborem

Ventus erit, vento semper rubet aurea Phæbe.

In Lunâ diuersitas apparete videntur, licet alia paria sint: Nam primò si nigrum aëra obscuro cornu com-

Pluuia in
Palestina.

Serenitas
signa.

Solis & Lu-
na signa.

Prehenderit, maximus agricolis pelagoq; praebitur imber. Si obscurum cornu, sen niger aer, caelum est, quod in Palaestina dicebant triste rutilans. Aratus vocat Lunam *μαλαίνουμένη*. S. Basil. Hom. 6. in Hex. *μαχρίαν*, Claudianus

Lunaq; non gracili surrexit lurida cornu.

Color ille nigricans, aut triste rubens, quem Cereuleum appellant.

Olli Cereuleus supra caput astitit imber.

Sic Vegetius: Color cereuleus indicat pluuiam, & paulo post Virgilius de Sole. Cereuleus pluuiam denunciat, igneus Euros. Cereuleo nigrum indicari constat ex Arato, unde ista sumpsit poeta.

ἢ εἴτε μελαίνῃ καὶ τοὶ τὰ μέγ' ὕδα' ἔσσω

Σήμειά μελ' ὀν' ὀν'.

Si quando nigris sit, haec tibi signa erunt futura pluuiæ. Hoc est ergo *οὐρα' ὀν' συζέων* triste rubens. sic etiam Virgilius.

*Si macula incipiens rutilo immiscerier igni,
Omnia tum pariter ventis nimbiq; videbis*

Feruer.

Vegetio etiam imbre impendente Sol est maculosus. Hic autem etiam conditur in nubem, quæ ipsa atra rutilo miscetur.

§. 7. Hæc igitur in re consentiunt Scriptura, & observationes Paganorum. Vna in re videtur diuersitas. Iudæi cum caelum vesperti vident *συνέριον* serenitatem fore prædicunt, at Virgilius cum Luna rubuerit, ventum esse ait. At si virgineo suffuderit or a rubere, Ventus erit, vento semper rubet aurea Phœbe. Et de Sole. Cereuleus pluuias denunciat, igneus Euros. ibi quoq; est Sol *συνέριον*, Ignis. Sic Vegetius: Ventu virgentibus igneus. Sumpsit ex Arato. *ἢ δ' ἐκαστὴν αὐτὴν ἀνέμερον. omnia rubra sunt (signa) venti.*

Possit quispiam dicere, cum, sunt in Palaestina venti, videri *συνέριον*: valde enim refrigerat regionem positam plagæ suæ ardentem. Nec ratione caret, si distinguamus Solis & Lunæ ruborem, ab aeris rubore hilari & diluto. Nam opus est intensiore & spissiore aliquanto rubore aeris, ut astra illa rubeant: medio item enim facile luce sua vindicant. Itaq; si tenuis sit & lætus rubor vesperti, serenitas erit, si gravior, ut Sol vel Luna rubeant, ventus erit. Si rubor Lunæ ad nigrotē tendat, & Solis color variaverit, triste cælo, imber erit. Tria igitur prognostica diuersa sunt. Cereuleus aeris color, rutilo tustiore & nigricante, qui Solem & Lunam condit, maculis variet, quo signatur pluuiæ. Rubor aeris lætior qui Solem & Lunam coloret, ille ventos indicat, licet iocrenim, sed copiosa est materies exhalationū & vaporum. Deniq; color vespertinus rubens, sed dilutus, qui vel post Solis occasum apparet, vel Solem uon imbuat victis lucis candore, tum nec venti nec pluuiæ expectanda fuerit. Porro Lunæ cornua obtusa aeris per quem videntur spissitudinem designant, ideoq; pluuiam denunciant maiora enim videntur, si medium densius sit, ita Solis orbis mane per vapores aspectus maior, at in medio cæli minor appareat. Hæc illi considerauerunt, spiritualia neglexerunt, negat Christus aliud signum se daturum, quam Ionæ Prophetæ de quo c. 12. Plinij etiam prælagia conueniunt. l. 18. c. 35.

Conciliatio
v. 1. p. a-
v. 1. a.

Signa
Tempe-
statum.

Primumq; à Sole capiemus prælagia. Purus oriens, atq; non feruens, serenum diem nunciat: at hybernā pallidus grandinem: si & occidit pridie serenus & oritur tanto certior fides serenitatis. Concautis oriens pluuias prædicat: item ventos cum ante exorientem eū nubes rubescunt. Quod si & nigra rubentibus interuenerint, & pluuias. Cum orientis atq; occidentis radij rubent, coire pluuias. Si circa occidentem rubeant nubes, serenitatem futuræ diei sponder. Si in exortu spargentur partim ad Austrum, partim ad Aqu-

lonem, pura circa eum serenitas sit licet, pluuiam tamen ventosq; significabunt. Si in ortu, aut in occasu contracti cernentur radij imbrem. Si in occasu pluuiæ, aut radij in se nubem trahent, asperam in proximum diem tempestatē significabunt. Cum orientem diuino illustres eminebant, quis circumdanti nubem sint, pluuias portendent. Si ante exortū nubes globabuntur hyemem asperā denuntiabunt. Si ab ortu repellentur, & ad occasum abibunt, serenitatem, Si nubes Solem circumcludent, quanto minus luminis relinquent, tanto turbidior tempestatē erit: Si vero etiam duplex orbis fuerit, eo atrocior. Quod si in exortu sit, ita ut rubescant nubes, maxima ostendetur tempestatē. Si non ambibunt, sed incumbunt, à quocumque vento fuerint, eum portendent. Si à meridie, & imbiæ Si oriens cingetur orbe ex qua parte is se aperit expectetur ventus. Si totus defluerit æqualiter, serenitatem dabit. Si in exortu longe radios per nubes porriget, & medius erit inanis pluuiam significabit. Si ante ortum radij se ostendunt, aqua & ventum. Si circa occidentem candidus circulus erit, noctis leuitem tempestatē. Si nebula vehementiorem. Si cadente Sole, ventum. Si ater circulus fuerit, ex qua regione is rupeit se, ventum magnum.

VERSUS 5.

Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliui sunt panes accipere.

QUESTIO I.

Quomodo obliui sunt panes accipere?

§. 1. P. Recedente vesia dicitur abiisse, Marc. c. 8. 14. admonet lacum traiecit, abiit enim *trans fretum*. In longiore autem profectioem solebant panes accipere. Nempe antequam nauigarent, obliui fuerant, *ἵνα τὸ πῆγαν τὴν πᾶν ὑλὴν ἐν*. Negligentiā Apostolorum accusare morosus est interpretis. Fieri enim poterat, ut feriā re occupati, Domini miraculis, & sermonibus intenti corporis curandi cogitatione deponerent. Diuina autem ordinatione obliuio contigit, ut admonitionis sequentis occasio daretur, imo & noui miraculi, nam Christus eorum sollicitudinem in animo latentem & debile si dem detexit. Sportas quæ super fuerant, aut tui bax, aut pauperibus distribuerunt, ad miraculi magnitudinem & certitudinem cunctis indicandam. Proficiuntur igitur & ignorant commensatum deesse, donec iam ad stationem peruenirent.

VERSUS 6.

Qui dixit illis: Intuemini & caute à fermento Phariseorum & Sadduceorum.

QUESTIO I.

Quid fermentum Phariseorum?

§. 1. O. Cælatione parū de quibus ipsi solliciti erant Christus eos de fermento Phariseorum cauendo hortatur, geminatione verborū efficaci: *ἵνα μὴ παροξέτε; videte atq; aduertite*. Marc. cap. 8. 15. *ἐπὶ τὸ πᾶν τὸ ὄψον τὸ ἐν τῇ ζυμῇ: v. d. discernite, à fermento*. Paulus eodē simili ab hæreticis cauendum nos hortatur. i. Cor. 5. modicum fermentum totam massam corrumpit. Solo attractu & mistura nocet. Et mirum est totam massam corrumpi, & accescere fermentum autem à tota massā non edulcorari.

§. 2. Fermentum *τὴν ζυμὴν* quidam interpretantur, quicquid proprium Pharisæi diuino verbo admisce- rent, ita fere hæretici. Calu. l. 4. In l. 10. 26. Verum expositiones multæ, illustrationesque addi verbo diuino solent, non tamen quæ parem eum ipso